

10.9.2003

193 och 194/4/01 samt 649/4/03

Ärendet avgjort av: Biträdande justitieombudsman Ilkka Rautio

Föredragande: Referendarieråd Jorma Kuopus

**TILLÄMPNING AV SPRÅKLAGEN PÅ MYNDIGHETERS SAMT
AFFÄRSVERKS OCH SERVICEPRODUCERANDE BOLAGS
WEBBINFORMATION (referat)**

Biträdande justitieombudsman Rautio har undersökt tre klagomål över det sätt på vilket Posten Finland Ab, Luftfartsverket och justitieministeriet på sina webbsidor har tillhandahållit service- och informationsmaterial som riktar sig till allmänheten. I klagomålen ombads justitieombudsmannen undersöka Postens och Luftfartsverkets samt ministeriernas och övriga myndigheters webbinformation.

I fråga om Posten Finland Ab och Luftfartsverket framgick det att den webbinformation (www.posti.fi och www.ilmailulaitos.fi) var bristfällig som allmänheten tillhandahölls i januari 2001, då klagomålen lämnades in. Informationen uppfyllde vid den nämnda tidpunkten inte kraven i den 17 b § som fogats till 1922 års språklag. Enligt paragraftexten skall statliga affärsverk och sådana tjänsteproducerande bolag där staten eller en eller flera tvåspråkiga kommuner eller kommuner med olika språk har bestämmanderätt betjäna och informera allmänheten på finska och svenska, om det inte är obehövt eller som helhet bedömt oskäligt för bolaget. Biträdande justitieombudsmannen ansåg det emellertid vara tolkbart om denna gamla lagstiftning kunde tillämpas på dagens datanät. Posten och Luftfartsverket har år 2003 utvecklat sina webbsidor och förbättrat sin webbinformation till allmänheten. Två av klagomålen har sålunda inte föranlett annat än att biträdande justitieombudsmannen i handledande syfte meddelat Posten och Luftfartsverket sin uppfattning för kännedom.

Eftersom 10 § och 32 § 3 mom. i den nya språklagen som träder i kraft 1.1.2004 innehåller tydligare bestämmelser om saken gjorde biträdande justitieombudsmannen, med hänvisning till 11 § 2 mom. i lagen om riksdagens justitieombudsman och 36 § i den nya språklagen, justitieministeriet uppmärksamt på de nämnda två avgörandena, för eventuella uppföljningsåtgärder.

Samtidigt prövade biträdande justitieombudsmannen också ett 16.1.2003 inkommet klagomål över justitieministeriets webbinformation. Enligt klagomålet fanns på justitieministeriets webbsidor (www.om.fi/334.html) ingen svensk information om justitieministeriets publikation "Oikeuspolitiikan strategia ja kehitysnäkymiä vuosiksi 2003-2012" (Rättspolitisk strategi och utvecklingsvisioner för åren 2003-2012) och inte ens ett sammandrag på svenska av det mellanbetänkande som överlämnats av kommittén för utveckling av domstolsväsendet (KB 2003:1).

Av justitieministeriets utredning framgår att ministeriet inte hade gjort något sammandrag på svenska av sin i december 2002 färdigställda publikation om den rättspolitiska utvecklingen. Publikationen hade sedermera sänts till den finskspråkiga allmänheten för kommentarer. Ett sammandrag av publikationen (ca 60 sidor) översattes emellertid och publicerades 3.9.2003 på justitieministeriets webbsidor. Ministeriet medgav i sin utredning att den språkliga aspekten inte hade beaktats under strategiprocessen. Med anledning av det mellanbetänkande som överlämnats av kommittén för utveckling av domstolsväsendet gjordes 31.1.2003 ett pressmeddelande på svenska, som emellertid inte publicerades på justitieministeriets webbsidor. Pressmeddelandet lades ut på webbsidorna först i slutet av april 2003.

Biträdande justitieombudsmannen konstaterade att den information som tillhandahölls på justitieministeriets webbsidor om dessa två publikationer inte nådde upp till de krav som lagen ställer. Med beaktande av 17 och 22 § i grundlagen, 1 och 10 § i språklagen samt 19 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet var informationen otillräcklig från rättslig synpunkt. Enligt de nämnda bestämmelserna är myndigheterna, således också justitieministeriet, skyldiga att informera medborgarna om publikationer som är viktiga från samhällsrelaterad synpunkt. Eftersom försummelsen har rättats till och justitieministeriets webbsidor kompletterats med svenska översättningar av de nämnda publikationerna har klagomålet inte föranlett någon annan åtgärd än att biträdande justitieombudsmannen meddelat justitieministeriet sin uppfattning för kännedom.

10.9.2003

193 ja 194/4/01 sekä 649/4/03

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Esittelijäneuvos Jorma Kuopus

KIELILAIN SOVELTAMINEN VIRANOMAISTEN SEKÄ LIIKELAITOSTEN JA PALVELUJA TUOTTAVAN YHTIÖN TIEDOTUKSESSA INTERNETISSÄ (seloste)

Apulaisoikeusasiamies Rautio tutki kolme kantelua, jotka koskivat Suomen Posti Oy:n, Ilmailulaitoksen ja oikeusministeriön menettelyä yleisölle tarkoitettun palvelu- ja tiedotusmateriaalin tarjoamista näiden organisaatioiden internet-kotisivuilla. Kanteluissa oli pyydetty tutkimaan Postin ja Ilmailulaitoksen lisäksi myös ministeriöiden ja muiden viranomaisten tiedotusta Internetissä.

Suomen Posti Oy:n ja Ilmailulaitoksen osalta ilmeni, että tammikuussa 2001, jolloin kantelut tehtiin, yleisölle Internetissä tarjottu informaatio (www.posti.fi ja www.ilmailulaitos.fi) oli puutteellista. Se ei tuolloin täyttänyt vuoden 1922 kielilakiin lisätyn 17 b §:n vaatimuksia. Mainitun säännöksen mukaan valtion liikelaitoksen ja palveluja tuottavan yhtiön, jossa valtiolla taikka yhdellä tai

useammalla kaksikielisellä kunnalla taikka erikielisillä kunnilla on määräämisvalta, on palveltava yleisöä ja tiedotettava yleisölle suomeksi ja ruotsiksi, jollei se ole tarpeetonta tai yhtiön kannalta kokonaisuudessaan arvioituna kohtuutonta. Apulaisoikeusasiamies piti kuitenkin tämän vanhan lainsäädännön soveltamista nykyaikaisen tietoverkon käytössä tulkinnanvaraisena. Posti ja Ilmailulaitos olivat sittemmin kehittäneet vuonna 2003 verkkosivujaan ja parantaneet verkkotiedotustaan yleisölle. Siten nämä kaksi kantelua eivät johtaneet muuhun kuin että apulaisoikeusasiamies saattoi ohjaavat käsityksensä Postin ja Ilmailulaitoksen tietoon.

Koska 1.1.2004 voimaan tuleva uusi kielilaki sisälsi ruotsinkielen käytöstä 10 ja 32 §:n 3 momentissaan entistä selkeämpiä säännöksiä, apulaisoikeusasiamies saattoi eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 11 §:n 2 momenttiin ja uuden kielilain 36 §:ään viitaten mainitut kaksi ratkaisuaan oikeusministeriölle tiedoksi ja mahdollisia seurantatoimenpiteitä varten.

Apulaisoikeusasiamies tutki samalla myös 16.1.2003 tehdyn kantelun oikeusministeriön verkkotiedotuksesta. Kantelun mukaan oikeusministeriön verkkosivulta (www.om.fi/334.html) ei ollut saatavissa ruotsiksi informaatiota oikeusministeriössä laaditusta julkaisusta "Oikeuspolitiikan strategia ja kehitysnäkymiä vuosiksi 2003-2012" eikä myöskään edes ruotsinkielistä yhteenvetoa tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean välimietinnöstä (KM 2003:1).

Oikeusministeriön antamasta selvityksestä ilmeni, ettei oikeusministeriö ollut laatinut oikeuspolitiikan kehittämiseksi joulukuussa 2002 laaditusta ja sittemmin suomenkielisen yleisön kommentoitavana olleesta julkaisustaan ruotsinkielistä yhteenvetoa. Oikeuspolitiikan kehittämissuunnitelmat (noin 60 sivua) kuitenkin käännettiin ja julkaistiin 3.9.2003 oikeusministeriön verkkosivuilla. Ministeriö myönsi selvityksessään, että kielellinen näkökulma oli jäänyt ottamatta huomioon strategiaprozessissa. Tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean välimietinnön valmistuessa siitä oli 31.1.2003 oikeusministeriössä laadittu ruotsinkielinen lehdistötiedote, joka kuitenkin oli jäänyt tallentamatta oikeusministeriön verkkosivuille. Tiedote tallennettiin sinne vasta huhtikuun lopussa 2003.

Apulaisoikeusasiamies totesi oikeusministeriön menettelystä, että oikeusministeriön verkkosivuilla näistä kahdesta julkaisusta tarjottu informaatio oli ollut lain vaatimuksiin nähden puutteellista. Oikeudellisesta näkökulmasta se oli ollut perustuslain 17 ja 22 §:n, kielilain 1 ja 10 §:n sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain julkisuuslain 19 §:n kannalta riittämätön. Edellä mainitut säännökset velvoittivat viranomaisia ja siis oikeusministeriötäkin informoimaan kansalaisia yhteiskunnalliselta kannalta tärkeistä asiakirjoista. Koska asia tässäkin tapauksessa oli korjaantunut ja oikeusministeriön verkkosivuja täydennetty ruotsinkielisillä käännöksillä, ei kantelu johtanut muuhun kuin että apulaisoikeusasiamies saattoi käsityksensä oikeusministeriön tietoon.